CRUCEA DIAVOLULUI

[LEGENDĂ CATALANĂ]

> Că o să crezi sau nu, mie prea puţin îmi pasă. Bunicul meu a povestit-o tatălui meu, tatăl meu mi-a istorisit-o mie, iar eu o spun acum, fie şi măcar ca să ne trecem vremea.

I

Crepusculul începea să-şi întindă aripile sale de abur peste pitoreştile maluri ale rîului Segre cînd, după un drum istovitor, ajunserăm la Bellver, ţintă a călătoriei noastre.

Bellver este o mică aşezare situată la poalele unei coline, prin spatele căreia se zăresc ridicîndu-se, precum treptele unui colosal amfiteatru de granit, crestele abrupte şi nebuloase ale Pirineilor.

Cătunele albe care o înconjură, presărate ici şi colo peste un unduitor aşternut de verdeaţă, par din depărtare un stol de porumbiţe care şi-au abătut zborul pentru a-şi potoli setea în apa de pe maluri.

O stîncă golaşă, la picioarele căreia acestea îşi întortochează curgerea şi pe al cărei vîrf încă se mai observă vestigii îndepărtate de construcţii, marchează linia despărţitoare dintre comitatul de Urgel şi cea mai importantă dintre feudele sale.

La dreapta potecii întortocheate ce duce spre acest punct, urcînd pe cursul rîului şi urmînd cotiturile acestuia şi marginile sale înfrunzite, se găseşte o cruce.

Trunchiul şi braţele sînt din fier; baza rotundă pe care se sprijină, din marmură, iar treptele ce duc la ea, din fragmente obscure şi prost unite, din piatră de talie.

Acţiunea distrugătoare a anilor, care a acoperit cu rugină metalul, a sfărîmat şi a ros piatra acestui monument, prin ale cărui adîncituri cresc unele plante agăţătoare care urcă înlănţuindu-se pînă deasupra lui, în vreme ce un stejar bătrîn şi gros îi slujeşte drept baldachin.

Eu mă aflam cu cîteva minute în faţa tovarăşilor mei de călătorie şi, oprindu-mi căluţul costeliv, contemplam în tăcere acea cruce, mută şi simplă expresie a credinţelor şi devoţiunii altor veacuri.

Un univers de idei îmi dădu năvală în închipuire în acea clipă. Idei uşoare fără o formă anume, care uneau între ele, asemenea unui fir de lumină, adînca singurătate a acelor locuri, tăcerea adîncă a nopţii născînde şi vaga melancolie a spiritului meu.

Îndemnat de un sentiment religios spontan şi indefinibil, am descălecat maşinal, m-am descoperit şi am început să caut în adîncul memoriei una din acele rugăciuni pe care le învăţasem în copilărie; una din acele rugăciuni care, cînd, mai tîrziu, ne scapă involuntar de pe buze, parcă uşurează pieptul năpăstuit şi, asemenea lacrimilor, alină durerea, care, la rîndul ei, capătă aceste forme pentru a se evapora.

Începusem deja să o murmur cînd, dintr-o dată, simţii cum cineva mă scutura violent de umeri. Îmi întorsei capul: un bărbat se afla lîngă mine.

Era una din călăuzele noastre, de felul său din partea locului, care, cu o expresie de teamă de nedescris zugrăvită pe chip, se străduia să mă tîrască după el şi să-mi acopere creştetul cu pălăria pe care încă o ţineam în mînă.

Prima mea privire, pe jumătate de uimire, pe jumătate de mînie, echivala cu o întrebare energică, deşi mută.

Sărmanul om, fără să-şi slăbească efortul de a mă îndepărta de acel loc, răspunse cu aceste cuvinte, pe care atunci nu le-am putut înţelege, însă în care exista un ton de adevăr ce m-a luat prin surprindere:

– Pe amintirea mamei mele! Pe ce am mai sfînt pe lume, domnişorule, acoperă-ţi domnia ta capul şi îndepărtează-te mai repede de crucea asta! Atît de deznădăjduit eşti că, neajungîndu-ţi ajutorul lui Dumnezeu, îl ceri pe acela al diavolului!

Eu rămăsei o clipă privindu-l în tăcere. Sincer, crezui că era nebun. Însă el urmă cu aceeaşi vehemenţă:

– Domnia ta cauţi frontiera. Ei bine: dacă în faţa acestei cruci îi ceri domnia ta cerului să-ţi dea ajutor, culmile munţilor învecinaţi se vor ridica într-o singură noapte pînă la stelele nevăzute, numai ca să nu găsim linia de hotar în toată viaţa noastră.

Eu nu putui să nu zîmbesc.

– Domnia ta glumeşti?... Crezi oare că asta e o cruce sfîntă, ca aceea de la intrarea în biserica noastră?

– Cine se îndoieşte?

– Păi domnia ta te înşeli de la un capăt la altul. Fiindcă crucea asta, în afară de ceea ce are de la Dumnezeu, este blestemată... Crucea asta îi aparţine unui duh rău, şi de aceea este numită crucea Diavolului*.*

– Crucea Diavolului*! – repetai, cedînd insistenţelor sale, fără a-mi da seama de teama involuntară care începuse să pună stăpînire pe mintea mea, şi care mă împingea ca o forţă necunoscută din acel loc. Crucea Diavolului! Niciodată nu mi-a lovit închipuirea un amalgam mai aiurit a două idei cum nu se poate mai potrivnice!... O cruce... şi încă a diavolului! Hai, hai! Va trebui ca, după ce-om ajunge în sat, să-mi lămureşti acest absurd monstruos!*

În timpul acestui scurt dialog, tovarăşii noştri, care îşi îmboldiseră căluţii, ni se alăturară la picioarele crucii. Eu le explicai în cîteva cuvinte ceea ce tocmai mi se întîmplase: urcai din nou pe mîrţoaga mea, iar clopotele parohiei chemau încet la rugăciune atunci cînd noi descălecarăm în cel mai tainic şi mai întunecos dintre hanurile din Bellver.

II

Flăcările roşii şi albastre se încolăceau scoţînd scîntei de-a lungul grosului trunchi de stejar ce ardea în căminul încăpător. Umbrele noastre, care se proiectau tremurînd pe zidurile înnegrite, se micşorau ori căpătau forme uriaşe, după cum rugul arunca lumini mai mult sau mai puţin strălucitoare. Vasul de soc, cînd gol, cînd plin, şi nu de apă, ca o roată cu teici făcuse de trei ori ocolul în jurul cercului pe care îl alcătuiam în preajma focului, iar toţi aşteptau cu nerăbdare povestea *Crucii Diavolului*, care, pe post de desert la cina frugală pe care tocmai o luasem, ne fusese promisă, cînd călăuza noastră tuşi de două ori, trase pe gît o ultimă înghiţitură de vin, se şterse la gură cu dosul palmei şi începu în acest fel:

– De multă, multă vreme, nu ştiu cîtă, însă maurii încă ocupau cea mai mare parte a Spaniei, regii noştri se numeau conţi, iar tîrgurile şi satele le aparţineau în feudă anumitor seniori care, la rîndul lor, erau vasalii altora mai puternici, cînd s-a întîmplat ceea ce vă voi istorisi domniilor voastre.

Odată încheiată această scurtă introducere istorică, eroul serbării păstră tăcere pentru cîteva secunde, ca pentru a-şi pune rînduială în amintiri, şi urmă astfel:

– Căci întîmplarea face că în acele timpuri îndepărtate acest tîrg şi alte cîteva făceau parte din patrimoniul unui nobil baron, al cărui castel seniorial s-a ridicat de-a

lungul mai multor veacuri pe creasta unei stînci scăldate de rîul Segre, de la care îşi trage numele.

Încă mai mărturisesc adevărul istorisirii mele cîteva ruine diforme care, acoperite de brîncuţă şi muşchi, se pot zări pe culme de pe drumul ce duce spre acest sat.

Nu ştiu dacă, din fericire sau din nenorocire, vru soarta ca acest senior, pe care, pentru cruzimea sa, vasalii îl urau, iar pentru relele sale însuşiri nici regele nu-l primea la curte, nici vecinii săi în casa lor, să se sastisească de trăit singur cu supărarea lui şi cu arbaletierii în înaltul stîncii unde înaintaşii săi îşi agăţaseră cuibul de piatră.

Îşi storcea zi şi noapte creierii în căutarea vreunei distracţii pe potriva firii sale, ceea ce era destul de anevoie după ce se săturase, deja, de a porni război împotriva vecinilor, de a-şi ciomăgi servitorii şi de a-şi spînzura supuşii.

Cu acest prilej, povestesc cronicile că i se năzări, chiar fără a fi pilduitoare, o idee fericită.

Întucît, după cum aflase, creştinii din alte ţări puternice se pregăteau să plece împreună într-o armată formidabilă, în ţara minunată, spre a cuceri mormîntul Domnului Nostru Isus Cristos, pe care maurii îl ţineau în puterea lor, se hotărî să o pornească pe urmele lor.

Dacă îşi plămădise acest gînd cu scopul de a-şi spăla păcatele, care nu erau puţine, vărsîndu-şi sîngele într-o atît de dreaptă încercare, ori cu acela de a se strămuta într-un loc unde proastele sale obiceiuri nu erau cunoscute, nu se ştie. Însă adevărul întîmplării este că, spre marea mulţumire a celor mari şi mici, a vasalilor şi a egalilor, el adună cîţi bani putu, eliberă satele aflate sub stăpînirea lui în schimbul unei mari sume, şi, nemaipăstrîndu-şi în proprietate decît stînca Segre şi cele patru turnuri ale castelului, moştenite de la părinţi, se făcu nevăzut pe negîndite.

Întreg ţinutul răsuflă uşurat pentru ceva vreme, ca şi cum s-ar fi deşteptat dintr-un coşmar.

Acum, de copacii din crînguri nu mai atîrnau ciorchini de oameni, în loc de fructe; fetele din sat nu se mai temeau să iasă cu ulciorul pe creştet să ia apă de la izvorul de pe drum, iar păstorii nu-şi mai duceau turmele la Segre pe poteci impracticabile şi ascunse, tremurînd să nu-i întîlnească la fiecare cotitură a cărării pe arbaletierii mult iubitului lor stăpîn.

Astfel trecură trei ani. Povestea *Cavalerului rău*, căci numai după acest nume era cunoscut, începu să ţină exclusiv de domeniul babelor care, în nesfîrşitele şezători de peste iarnă, o istoriseau copiilor uluiţi cu o voce hodorogită şi înfricoşată; mamele îşi speriau micuţii neascultători sau plîngăcioşi spunîndu-le: «Vine stăpînul din Segre!», cînd iată că, nu ştiu dacă într-o zi sau într-o noapte, dacă picat din cer ori azvîrlit din adîncuri, temutul stăpîn apăru cu adevărat şi, aşa cum obişnuieşte să se spună, în carne şi oase, în mijlocul vechilor săi vasali.

Renunţ la a vă mai descrie efectul acestei plăcute surprize. Domniile voastre şi-l vor putea închipui mai bine decît l-aş putea eu povesti, doar spunîndu-vă că se întorcea reclamîndu-şi drepturile vîndute; că, dacă rău plecase, se întorsese şi mai rău, iar dacă sărac şi lipsit de credit se găsea înainte de a pleca la război, acum nu mai deţinea alte resurse în afara nepăsării sale, a lăncii şi a unei jumătăţi de duzină de aventurieri la fel de cîinoşi şi de pierduţi ca şi căpetenia lor.

Cum era firesc, satele se opuseră să plătească tributuri de la care se răscumpăraseră la un asemenea preţ; însă stăpînul le dădu foc la gospodării, la case şi la holde.

Atunci apelară la dreptatea regelui. Însă seniorul îşi rîse de pravilele conţilor suverani, le ţintui în poarta turnurilor sale şi îi atîrnă pe soli de un stejar.

Exasperaţi şi nemaiîntîlnind altă cale de salvare, în cele din urmă se înţeleseră între ei, se încredinţară Divinei Providenţe şi luară armele; însă seniorul îşi adună ciracii, se căţără în fortăreaţă şi se pregăti de luptă.

Aceasta începu înfricoşătoare şi sîngeroasă. Se lupta cu toate armele, în toate locurile şi la toate ceasurile, cu spada şi cu focul, la munte şi la cîmpie, de-a lungul zilei şi pe timp de noapte. Nu era să lupţi ca să trăieşti, ci să trăieşti ca să lupţi.

În cele din urmă, triumfă cauza dreptăţii. Ascultaţi domniile voastre cum:

Într-o noapte întunecată, foarte întunecată, cînd nu se auzea nici un zgomot pe pămînt şi nici nu strălucea pe cer vreun astru, seniorii din fortăreaţă, înfumuraţi din pricina unei victorii recente, îşi împărţeau prada şi, îmbătaţi cu aburul băuturilor, în toiul orgiei nebuneşti şi tunătoare intonau cîntece profanatoare întru lauda patronului lor infernal.

Cum am spus, nimic nu se auzea în jurul castelului, cu excepţia ecoului blasfemiilor, care palpitau pierdute în sumbrul sîn al nopţii aşa cum palpită sufletele condamnaţilor învăluite în faldurile vijeliei din iad.

Străjerii neglijenţi îşi aţintiseră de cîteva ori privirile asupra tîrgului, care se odihnea în tăcere, şi adormiseră fără teama de vreo surpriză, rezemate în lănciile groase, cînd iată că vreo cîţiva ţărani, hotărîţi să moară şi ocrotiţi de întuneric, începură să escaladeze stînca abruptă de la Segre, pe al cărei vîrf ajunseră la miezul nopţii.

Odată în vîrf, ceea ce mai trebuia făcut luă puţin timp: străjerii trecură dintr-un singur salt pragul ce separă somnul de moarte; focul, pus cu torţe de răşină la pod şi la poarta de fier, trecu cu repeziciunea fulgerului la ziduri, iar căţărătorii, favorizaţi de confuzie şi deschizîndu-şi drum printre flăcări, sfîrşiră cu locuitorii acelei vizuine cît ai clipi din ochi. Pieriră cu toţii.

Cînd ziua următoare începu să albească înaltele coroane ale ienupărilor, ruinele calcinate ale turnurilor prăbuşite încă mai fumegau. Iar prin largile lor spărturi, sclipind atinsă de lumină şi atîrnată de unul din negrii pilaştri ai sălii de ospeţe, era lesne de desluşit armura temutei căpetenii, al cărei cadavru, acoperit de sînge şi de praf, zăcea printre covoarele sfîşiate şi cenuşile fierbinţi, amestecat cu acelea le întunecaţilor săi tovarăşi.

*

Timpul trecu. Rugii de mure începură să se tîrască prin curţile pustii, iedera să se încolăcească pe întunecatele coloane, iar clopoţeii albaştri să se legene atîrnaţi de crenelurile ruinate. Suflurile inegale ale brizei, ţipătul păsărilor nocturne şi zgomotul reptilelor care alunecau printre ierburile înalte tulburau doar din cînd în cînd tăcerea de moarte din acel loc blestemat. Oasele neîngropate ale vechilor săi sălăşluitori luceau sub raza lunii, şi încă se putea zări mănunchiul de arme al seniorului de Segre atîrnat de negrul pilon din sala de ospeţe.

Nimeni nu cuteza să-l atingă, însă circulau mii de istorisiri pe seama acelui obiect părăsit, cauză neîncetată a unor povestioare şi a unor temeri pentru cei ce le priveau pîlpîind pe timp de ziuă, atins de lumina sorelui, ori credeau să desluşească în ceasurile tîrzii ale nopţii sunetul metalic al pieselor sale, care se ciocneau între ele cînd vîntul le urnea, cu un geamăt prelung şi trist.

În ciuda tuturor poveştilor făurite pe seama armurii, poveşti pe care, în şoaptă, şi le repetau unii altora ţăranii de prin împrejurimi, acestea erau nişte poveşti şi nimic mai mult, iar unicul rău mai puţin rău care a rezultat de aici s-a redus atunci la o doză de

teamă ceva mai mare decît cea obişnuită, pe care fiecare se străduia în sinea lui să o ascundă pe cît posibil, ţinîndu-şi, cum obişnuieşte să se spună, inima în dinţi.

Dacă lucrurile s-ar fi oprit aici, n-ar fi fost nimic de pierdut. Însă diavolul, care, pe cît se pare, nu era satisfăcut de lucrarea lui, fără îndoială cu voia lui Dumnezeu, şi cu scopul de a mai spăla cîteva din păcatele ţinutului, reintră în joc.

Din acel moment, poveştile, care pînă în acea vreme nu depăşiră pragul unui zvon vag şi fără vreo aparenţă de verosimilitate, începură să capete consistenţă şi să devină de la o zi la alta mai probabile.

În fapt, de cîteva nopţi, tot satul putuse observa un fenomen straniu.

Printre umbre, în depărtare, cînd urcînd coastele întortocheate ale stîncii Segre, cînd rătăcind printre ruinele castelului, cînd legănîndu-se, pe cît se pare, prin văzduh, se zăreau alergînd, încrucişîndu-se, ascunzîndu-se şi apărînd din nou pentru a se îndepărta în direcţii felurite, nişte lumini misterioase şi fantastice, a căror provenienţă nimeni nu o putea lămuri.

Toate acestea s-au repetat în trei sau patru nopţi în intervalul unei luni, iar ţăranii zăpăciţi aşteptau, nerăbdători, rezultatul acelor conciliabule diavoleşti care, într-adevăr, nu s-a lăsat prea mult aşteptat, cînd trei sau patru gospodării incendiate, mai multe vite dispărute şi cadavrele cîtorva drumeţi căzuţi în prăpăstii alarmară întreg teritoriul la zece leghe împrejur.

Nu mai rămăsese nici o îndoială. O bandă de răufăcători se adăpostea în subteranele castelului.

Aceştia, care la început apăreau doar în unele după-amiezi şi numai în anumite locuri ale pădurii care încă şi în ziua de azi se întinde de-a lungul malului, sfîrşiră prin a ocupa mai toate trecătorile din munţi, prin a pîndi pe drumuri, prin a jefui văile şi a coborî ca un torent la cîmpie, unde, fără osebire, dădeau totul peste cap.

Omorurile se înmulţeau, fetele dispăreau, copiii erau smulşi din leagăn în ciuda vaietelor mamelor, pentru fi mîncaţi în ospeţe diavoleşti, unde, potrivit credinţei generale, vasele sfinte furate din bisericile profanate serveau drept cupe.

Teroarea ajunse să pună stăpînire pe suflete într-un asemenea hal încît la dangătul clopotelor pentru rugăciune nimeni nu cuteza să iasă din casă, unde nu întotdeauna cineva se putea crede la adăpost de bandiţii de pe stîncă.

Însă, cine erau aceştia? De unde veniseră? Care era numele misterioasei lor căpetenii? Iată enigma pe care toţi doreau să o lămurească şi pe care nimeni nu o putuse desluşi pînă atunci, cu toate că se observase, de bună seamă, că armura seniorului feudal dispăruse din locul pe care îl ocupa înainte vreme şi că, mai tîrziu, cîţiva ţărani afirmaseră că însuşi căpitanul acelei cîinoase liote umbla în fruntea ei acoperit cu o armură care, dacă nu era aceeaşi, i se asemăna întru totul.

Dacă lăsăm deoparte acea parte de fantezie cu care frica îşi umflă şi completează creaţiile favorite, ceea ce am a spus pînă acum nu are în sine nimic supranatural sau straniu.

Ce ar putea fi mai obişnuit la nişte bandiţi decît ferocităţile prin care aceştia se distingeau, ori ce altceva ar putea fi mai firesc decît că şeful lor îşi însuşise armele părăsite ale seniorului de Segre?

Totuşi, cîteva dezvăluiri făcute înainte de moarte de unul din ciracii săi, luat prizonier în ultimele ciocniri, umplură în cele din urmă paharul, neliniştind pînă şi mintea celor mai neîncrezători. Mai mult sau mai puţin, conţinutul mărturisirii sale a fost acesta:

– Eu – spuse – aparţin unei familii nobile. Rătăcirile tinereţii, nebuneştile mele risipe şi crime, îmi atraseră în cele din urmă asupra capului mînia supuşilor şi blestemul tatălui meu, care la moarte m-a dezmoştenit. Pomenindu-mă singur şi fără mijloace de

nici un fel, diavolul, fără îndoială, trebuie că m-a sfătuit să adun cîţiva tineri care se aflau în aceeaşi situaţie cu mine, care, seduşi de promisiunea unui viitor de destrăbălare, libertate şi belşug, nu ezitară o clipă în a subscrie planurilor mele. Aceste planuri se reduceau la alcătuirea unei bande de tineri veseli, nepăsători şi netemători de primejdii, care de aici înainte aveau să trăiască bucuros din roadele curajului lor şi pe cheltuiala ţării, pînă cînd Dumnezeu va binevoi să dispună de fiecare dintre ei potrivit voinţei sale, după cum astăzi mi se întîmplă mie. Cu acest scop, am indicat acest ţinut ca teatru al expediţiilor noastre viitoare şi am ales ca cel mai potrivit loc pentru adunările noastre castelul părăsit de la Segre, loc sigur nu atît prin poziţia sa puternică şi avantajoasă cît prin aceea că este apărat de vulg prin superstiţii şi frică. Adunaţi într-o noapte sub arcadele sale ruinate, în jurul unui foc de tabără ce lumina galeriile pustii cu strălucirea lui roşietică, s-a iscat o ceartă încinsă despre care dintre noi urma să fie ales căpetenie. Fiecare şi-a înfăţişat meritele proprii: eu mi-am expus drepturile; unii îşi şopteau între ei cu ocheade ameninţătoare, ceilalţi, cu glasuri răvăşite de beţie, puseseră mîna pe mînerul pumnalelor pentru a rezolva chestiunea cînd, dintr-o dată, auzirăm un straniu scrîşnet de arme însoţit de nişte paşi cavernoşi şi răsunători, care deveneau din ce în mai desluşiţi. Cu toţii am aruncat împrejur o privire neliniştită şi bănuitoare; ne ridicarăm în picioare şi ne dezgolirăm spadele, hotărîţi să ne vindem scump pielea, însă puturăm decît să rămînem nemişcaţi cînd văzurăm înaintînd, cu pas ferm şi egal, un bărbat de statură înaltă, complet înarmat din cap pînă-n picioare şi cu chipul acoperit de viziera coifului, bărbat care, dezgolindu-şi paloşul, pe care doi bărbaţi cu greu l-ar putea mînui, şi aşezîndu-l pe unul din roasele fragmente ale arcadelor sfărîmate, exclamă cu un glas cavernos şi profund, asemănător zgomotului unei căderi de ape subterane: «Dacă vreunul dintre voi cutează să fie primul cîtă vreme eu sălăşluiesc în acest castel de la Segre, să ia spada aceasta, semn al puterii.» Tăcurăm cu toţii pînă cînd, odată trecut primul moment de uluire, îl proclamarăm cu mari strigăte căpitan, oferindu-i o cupă din vinul nostru, pe care o refuză prin semne, probabil pentru a nu-şi descoperi faţa, pe care zadarnic încercarăm să o distingem prin grătarul de fier ce o ascundea ochilor noştri. Totuşi, acea noapte rostirăm cel mai grozav din toate jurămintele, iar în următoarea îşi avură începutul raidurile noastre nocturne. În ele, misterioasa noastră căpetenie merge întotdeauna înaintea tuturor. Nici focul nu-l opreşte, nici primejdiile nu-l înspăimîntă, nici lacrimile nu-l înduioşează. Nu-şi desprinde niciodată buzele; însă atunci cînd aburi de sînge ne scaldă mînile, ca atunci cînd templele se prăbuşesc arse de flăcări; cînd femeile fug înspăimîntate printre ruine, copiii scot ţipete de durere, iar bătrînii pier sub loviturile noastre, el răspunde printr-un hohot de bucurie feroce la gemete, la rugăminţi şi la vaiete. Niciodată nu-şi leapădă armele şi nici nu-şi ridică viziera de la coif după victorie, nici nu participă la ospăţ, şi nici nu se lasă în voia somnului. Spadele care îl lovesc pătrund printre piesele armurii sale şi nici nu îi aduc moartea, nici nu se retrag mînjite de sînge; focul îi înroşeşte platoşa şi tunica, iar el înaintează netulburat printre flăcări căutînd noi victime; dispreţuieşte aurul, urăşte frumuseţea, iar ambiţia nu-l nelinişteşte. Printre noi, unii îl cred extravagant; alţii, un nobil scăpătat care, dintr-o rămăşiţă de pudoare, îşi acoperă faţa, şi nu lipsesc cei care sînt convinşi că-i diavolul însuşi în persoană.

Autorul acestor dezvăluiri muri cu un zîmbet zeflemitor pe buze şi fără a se căi pentru păcatele lui. Mai mulţi dintre semenii săi îi urmară, în diferite perioade, la supliciu, însă temuta căpetenie, căreia i se alăturau neîncetat noi prozeliţi, nu contenea din isprăvile sale dezastruoase.

Nefericiţii locuitori ai ţinutului, din ce în ce mai lehămesiţi şi mai disperaţi, nu mai descopereau hotărîrea ce trebuia luată pentru a sfîrşi odată cu acea stare de lucruri, de la o zi la alta mai insuportabilă şi mai tristă.

În imediata vecinătate a tîrgului, ascuns în adîncul unei păduri dese, trăia în acele vremuri, într-o mică sihăstrie închinată Sfîntului Bartolomeu, un om sfînt, cu obişnuinţe evlavioase şi exemplare, pe care poporul îl crezuse întotdeauna plin de sfinţenie mulţumită sfaturilor sale salutare şi prezicerilor sale nimerite.

Acest sihastru venerabil, în seama prudenţei şi a proverbialei înţelepciuni a căruia încredinţaseră locuitorii din Bellver hotărîrea acestei probleme dificile, după ce imploră îndurarea divină prin mijlocirea sfîntului său patron, care, cum domniile voastre vor fi ştiind, îl cunoaşte pe diavol foarte îndeaproape, şi nu o dată l-a ţinut în nouă frîie, îi sfătui să pătrundă pe timpul nopţii la poalele drumului pietros ce urcă şerpuind pe stînca în vîrful căreia se afla castelul, însărcinîndu-i în acelaşi timp ca, odată ajunşi acolo, să nu întrebuinţeze alte arme pentru a-l înhăţa în afara unei miraculoase rugăciuni pe care îi puse să o înveţe pe de rost, şi cu care, asigurau cronicile, Sfîntul Bartolomeu îl făcuse pe diavol prizonier.

Planul fu pus în practică, iar rezultatul său depăşi toate speranţele închipuite, căci încă nu lumina soarele celei de-a doua zile înaltul turn din Bellver, cînd locuitorii acestuia, adunaţi în grupuri în piaţa mare, îşi povesteau unii altora, cu un aer de mister, cum în acea noapte, legat zdravăn de mîini şi de picioare, în spinarea unei catîrci vînjoase, în tîrg intrase faimosul căpitan al bandiţilor din Segre.

De ce meşteşuguri se folosiseră autorii acestei isprăvi pentru a o duce la bun sfîrşit, nimeni nu izbutea să explice şi nici ei înşişi nu puteau spune. Însă faptul era că, mulţumită rugăciunii sfîntului ori curajului evlavioşilor săi, lucrul se petrecuse întocmai cum se povestea.

De cum vestea începu să se întindă din gură în gură şi din casă în casă, mulţimea se năpusti pe străzi cu o larmă zgomotoasă şi dete fuga să se adune la porţile închisorii. Clopotul parohiei chemă la sfat, consătenii cei mai respectabili se strînseră laolaltă şi toţi aşteptau nerăbdători ceasul în care vinovatul avea să apară dinaintea improvizaţilor săi judecători.

Autorizaţi de conţii de Urgel să administreze singuri o dreptate grabnică şi severă asupra acelor răufăcători, aceştia deliberară o clipă, după care trimiseră poruncă să apară delincventul, spre a-i face cunoscută sentinţa.

Cum am spus, atît în piaţa mare cît şi pe străzile pe unde prizonierul avea să treacă îndreptîndu-se către locul unde se aflau judecătorii, nerăbdătoarea mulţime foşgăia asemenea unui stup de albine plin ochi. Mai cu seamă la poarta temniţei, frămîntarea gloatei căpăta proporţii din ce în ce mai mari. Dialogurile însufleţite, şoaptele înăbuşite şi strigătele ameninţătoare începeau deja să pună în încurcătură străjile cînd, din fericire, sosi ordinul ca vinovatul să fie scos.

Cînd acesta se ivi sub masivul arc al porţii închisorii, complet echipat cu toate armele şi cu chipul acoperit cu viziera, un murmur surd şi prelung de mirare şi de surprindere se ridică din masele înţesate de oameni, care se deschideau anevoie spre a-i lăsa cale liberă.

Toată lumea recunoscu armura seniorului de Segre; acea armură obiect al celor mai sumbre tradiţii cîtă vreme fusese văzută atîrnînd de zidurile ruinate ale fortăreţei blestemate.

Acelea erau armele, nu încăpea nici o îndoială. Toată lumea îi văzuse negrul panaş de pe coif fluturînd în luptele iscate cîndva împotriva seniorului lor; toţi îl văzuseră fîlfîind în suflarea vîntului amurgului, aidoma iederei de pe stîlpul pîrjolit unde rămăseseră atînate la moartea stăpînului lor. Însă cine putea fi necunoscutul personaj care le purta atunci? În curînd avea să se afle. Cel puţin, aşa se credea. Faptele vor spune cum această speranţă rămase înşelată la fel ca multe altele, precum şi de ce anume

din acest solemn act de justiţie, de unde trebuia să se aştepte lămurirea deplină a adevărului, au rezultat noi confuzii, încă şi mai inexplicabile.

Misteriosul bandit pătrunse în cele din urmă în sala Consiliului, şi o tăcere adîncă urmă rumorilor ce se ridicaseră din rîndurile asistenţei cînd se auzise răsunînd pe sub înaltele bolţi ale acelei incinte sunetul metalic al pintenilor săi de aur. Unul dintre cei ce alcătuiau tribunalul, cu un glas încet şi şovăielnic, îl întrebă cum se numeşte, iar toţi ascultară cu nerăbdare ca să nu piardă nici un cuvînt din răspuns. Însă războinicul se mărgini să ridice uşor din umeri, cu un aer de dispreţ şi de înfruntare ce nu putu decît să-i irite pe judecători, care se priviră surprinşi unii pe alţii.

De trei ori îi repetă întrebarea, şi de tot atîtea ori obţinu un răspuns asemănător.

– Să i se ridice viziera! Să se descopere! Să se descopere! – începură să strige oamenii din popor aflaţi de faţă. Să se descopere! Vom vedea dacă mai îndrăzneşte atunci să ne înfrunte cu dispreţul lui aşa cum o face ocrotit de *incognito*!

– Descoperă-te! – repetă cel care i se adresase anterior.

Războinicul rămase impasibil.

– Ţi-o poruncesc în numele autorităţii noastre.

Acelaşi răspuns.

– În al conţilor suverani.

Nici aşa.

Indignarea ajunse la culme, pînă într-acolo încît unul dintre paznici, aruncîndu-se asupra vinovatului, a cărui îndîrjire în a tăcea era suficientă spre a da gata răbdarea unui sfînt, îi deschise violent viziera. Un strigăt de surprindere generală se desprinse din audienţă, care rămase pentru o clipă lovită de o stupoare de neconceput.

Lucrul nu era de ici de colo. Coiful, a cărui vizieră de fier se vedea în parte ridicată pînă la frunte, în parte căzută peste strălucitorul grumăjer de oţel, era gol…, complet gol.

Cînd, odată trecut primul moment de groază, voiră să-l atingă, armura se cutremură uşor şi, descompunîndu-se în piese, căzu la pămînt cu un zgomot surd şi straniu.

Cea mai mare parte a privitorilor, la vederea noii minunăţii, părăsiră tumultuos încăperea şi ieşiră îngroziţi în piaţă.

Vestea se răpîndi cu repeziciunea gîndului prin mulţimea care aştepta nerăbdătoare rezultatul judecăţii, iar alarma, hărmălaia şi zarva fu atît de mare, încît nimeni nu se mai îndoi de ceea ce zvonurile dădeau drept sigur; şi anume că, la moartea seniorului de Segre, diavolul moştenise feudele din Bellver.

În cele din urmă, tumultul se potoli, şi se hotărî ca armura miraculoasă să fie dusă înapoi în temniţă.

Odată dusă acolo, în numele chinuitului tîrg, patru emisari plecară să-i facă întîmplarea cunoscută contelui de Urgel şi arhiepiscopului. Ei nu întîrziară prea multe zile pînă ce s-au întors cu hotărîrea acestor personaje, hotărîre care, cum obişnuieşte să se spună, era scurtă şi cuprinzătoare.

– Să fie atîrnată – spuseră – armura în piaţa mare a tîrgului, căci, dacă diavolul o locuieşte, va fi nevoit ori să o părăsească, ori să se spînzure cu ea.

Încîntaţi de o soluţie atît de ingenioasă, locuitorii din Bellver se adunară din nou la sfat, poruncră să fie ridicată o spînzurătoare în piaţă şi, cînd mulţimea ocupa deja străzile, se îndreptară către închisoare după arme, organizat şi cu toată solemnitatea cerută de însemnătatea cazului.

Cînd respectabilul grup ajunse la masivul arc pe unde se intra în clădire, un om palid şi răvăşit se aruncă la pămînt dinaintea uluiţilor aflaţi de faţă, exclamînd cu lacrimi în ochi:

– Iertare, domnilor, iertare!

– Iertare! Pentru cine? – spuseră cîţiva. Pentru diavolul care sălăşluieşte în armura seniorului de la Segre?

– Pentru mine – urmă cu glas tremurător nefericitul, în care toţi îl recunoscură pe comandantul închisorii – pentru mine… Fiindcă armele… au dispărut.

Auzind aceste cuvinte, uimirea se zugrăvi pe chipul celor ce se aflau în portic, care, muţi şi nemişcaţi, ar fi rămas în poziţia în care se găseau Dumnezeu ştie pînă cînd dacă istorisirea următoare a îngrozitului paznic nu i-ar fi făcut să se adune împrejurul lui spre a asculta cu nesaţ.

– Iertaţi-mă, domnilor – spunea bietul comandant – iertaţi-mă şi nu vă voi ascunde nimic, chiar de-ar fi să fie împotriva mea.

Toată lumea păstra tăcerea, iar el urmă astfel:

– Nu voi putea niciodată să lămuresc ce şi cum. Însă faptul este că povestea cu armura goală mi s-a părut dintotdeauna un basm ţesut în favoarea vreunui personaj nobil care, probabil, înalte raţiuni de convenienţă publică nu permiteau să fie descoperit ori pedepsit. Asta a fost dintotdeauna credinţa mea, credinţă pe care nu putea decît să mi-o întărească nemişcarea în care se găsea de cînd, pentru a doua oară, a fost adusă în temniţă, venind de la Sfat. Zadarnic o noapte şi încă una, dorind să-i surprind misterul, dacă exista vreun mister, mă ridicam încet şi-mi lipeam urechea de crăpăturile porţii de fier a temniţei: nu se desluşea nici un zgomot. Zadarnic am căutat să pîndesc printr-o găurică făcută în zid. Azvîrlită pe nişte paie, într-unul din ungherele cele mai întunecate, rămînea, zi după zi, răvăşită şi nemişcată. În cele din urmă, într-o noapte, îmboldit de curiozitate şi dorind să mă conving eu însumi că acel obiect al groazei nu avea nimic misterios, aprinsei un felinar, coborîi la celule, ridicai zăvorul dublu şi, neîngrijindu-mă nici măcar să închid poarta în urma mea (atît de încredinţat eram că totul nu-i mai mult de-o scorneală), pătrunsei în temniţă. De n-aş fi făcut-o niciodată. Abia înaintasem cîţiva paşi cînd lumina din felinar mi se stinse singură, iar dinţii începură să-mi clănţăne şi părul să mi se zburlească. Tulburînd tăcerea adîncă ce mă înconjura, auzisem un soi de zgomot de fiare care se urneau şi se loveau între ele în beznă. Prima mea mişcare a fost să mă arunc spre poartă ca să închid trecerea, însă, cînd înşfăcai canaturile, simţii pe umeri o mînă formidabilă acoperită de o mănuşă de fier, care, după ce mă scutură cu violenţă, mă zvîrli peste prag. Acolo rămăsei pînă în dimineaţa următoare, cînd servitorii mă găsiră lipsit de simţiri şi amintindu-mi numai că, după ce căzusem, mi se păruse că desluşesc nişte paşi sonori, în ritmul cărora răsuna un zgomot de pinteni care, încet-încet, se îndepărtă pînă cînd se pierdu.

Cînd comandantul sfîrşi, domni o tăcere adîncă, după care urmă un concert infernal de tînguieli, strigăte şi ameninţări.

Cei mai paşnici avură de furcă pînă să oprească poporul, care, furios de veste, cerea urlînd moartea ciudatului autor al noii sale nenorociri.

În cele din urmă izbutiră să împace răscoala şi începură să se pregătească de o nouă urmărire. Aceasta obţinu, de asemenea, un rezultat satisfăcător.

După cîteva zile, armura se găsi din nou în puterea urmăritorilor. Cunoscîndu-se formula, şi prin ajutorul Sfîntului Bartolomeu, acum lucrul nu mai era dificil.

Însă încă mai rămînea ceva de făcut, căci zadarnic, pentru a o pleca, o atîrnară de o spînzurătoare; zadarnic îşi întrebuinţară cea mai aleasă vigilenţă cu scopul de a-i răpi orice prilej de a scăpa prin lume. Cînd armele desprinse vedeau două degete de lumină, se adunau şi, cătinel, o luau din nou la sănătoasa şi îşi începeau din nou ieşirile prin munţi şi cîmpii, ceea ce era adevărată mană cerească. Era povestea fără de sfîrşit.

Într-o situaţie atît de îngrijorătoare, localnicii îşi împărţiră între ei piesele armurii, care poate că pentru a o suta oară se afla în mîinile lor, şi îl rugară pe evlaviosul sihastru care îi luminase într-o zi cu sfaturile lui să hotărască ce era de făcut cu ele.

Sfîntul bărbat porunci satului o penitenţă generală. Se închise pentru trei zile în adîncul peşterii ce-i slujea de adăpost, iar la capătul lor dispuse să se topească diavoleştile arme, iar din ele şi din cîteva pietre din castelul de la Segre să fie ridicată o cruce.

Operaţiunea fu dusă la bun sfîrşit, deşi nu fără ca noi şi înspăimîntătoare miracole să umple de groază sufletul consternaţilor locuitori din Bellver.

În vreme ce piesele azvîrlite în flăcări începură să se înroşească, lungi şi profunde gemete păreau să iasă din marele rug, din ale cărui lemne ele săreau ca şi cum ar fi fost vii şi ar fi simţit acţiunea focului. O trîmbă de scîntei roşii, verzi şi albastre dansau în vîrful limbilor aprinse, şi se răsuceau trosnind ca şi cum o legiune de diavoli, călare pe ele, ar fi luptat pentru a-şi elibera stăpînul din acea tortură.

Stranie, înfricoşătoare fu operaţiunea cîtă vreme armura incandescentă îşi pierdea forma pentru a o căpăta pe aceea a unei cruci. Ciocanele cădeau răsunînd cu un vacarm înspăimîntător peste nicovală, peste care douăzeci de lucrători vînjoşi ţineau barele metalului fierbinte, ce palpita şi gemea simţind loviturile.

Braţele semnului mîntuirii noastre abia se întindeau, abia începea să se alcătuiască altarul, cînd masa aprinsă şi diavolească se răsucea din nou ca într-o convulsie înspăimîntătoare şi, înfăşurîndu-se pe trupul nefericiţilor care luptau să se desprindă din îmbrăţişările sale de moarte, se încolăcea în inele asemenea unui zmeu, ori se contracta în zig-zag asemenea unui fulger.

Munca stăruitore, credinţa, rugăciunile şi apa sfinţită izbutiră, în cele din urmă, că învingă duhul infernal, iar armura se preschimbă într-o cruce.

Acea cruce este cea pe care aţi văzut-o astăzi, şi de care este legat diavolul, care îi dă numele lui. Dinaintea ei, nici tinerele nu-şi aşează în luna mai buchetele de crini, nici păstorii nu se descoperă cînd trec, nici bătrînii nu îngenunchează, severele dojane ale clerului abia prididind ca să nu azvîrle copiii cu pietre în ea.

Dumnezeu şi-a astupat urechile faţă de rugile ce i se adresează în prezenţa ei. Iarna, lupii se adună în haite lîngă ienupărul care o ocroteşte pentru a se arunca asupra turmelor. Bandiţii aşteaptă în umbra ei drumeţii, pe care îi îngroapă la picioare după ce îi asasinează, iar cînd furtuna se dezlănţuie, fulgerele îşi răsucesc drumul pentru a se lipi, şuierînd, de trunchiul acestei cruci şi pentru a-i sfărîma pietrele din piedestal.

***